

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av ikraftträdelsestadgandet i en lag om ändring av lagen om skatt på arv och gåva

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en ändring av ikraftträdelsestadgandet i den lag om ändring av lagen om skatt på arv och gåva som trädde i kraft vid ingången av 1996. För att arvsskattebeloppet inte skall bli oskäligt stort i sådana fall när förskott på arv eller någon annan gåva som erhållits tidigare läggs till kvarlåtenskapen, föreslås att beloppet av gåvoskatt som avdras från arvsskatten beräknas enligt de gällande skalorna, om det beräknat på detta sätt överstiger beloppet av

tidigare betald skatt. Om gåvor som givits 1994 och 1995 sammanräknas med en gåva som givits efter den 1 januari 1996, beräknas beloppet av gåvoskatt som avdras från det sammanlagda beloppet av gåvoskatt enligt de nya skalorna, om det överstiger beloppet av tidigare betald gåvoskatt.

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfast. Den skall tillämpas på arv och gåvor som erhållits 1996 eller därefter.

MOTIVERING

1. Nuläge och skälen till ändringen

Lagen om skatt på arv och gåva (378/40) ändrades genom en lag som trädde i kraft den 1 januari 1996 (1392/95). I enlighet med regeringsprogrammet skärptes skattekalkylerna i lagen, och i den gjordes en del ändringar gällande breddning av skattebasen och förenkling av beskattningen. I detta sammanhang ändrades också den tid under vilken gåvor sammanräknas från två till tre år.

Enligt 16 § lagen om skatt på arv och gåva skall vid verkställandet av arvsbeskattning till boets tillgångar läggas gåvor som enligt ärvdabalken skall beaktas vid arvskiftet samt andra gåvor som arvingar eller testamentstagare har erhållit av arvlåtaren under de tre senaste åren före hans död och som inte är befriade från gåvoskatt. Då inga strukturella ändringar gjordes i lagen om skatt på arv och gåva, ändrades inte stadgandet om förskott på arv, som ursprungligen har funnits i lagen. En gåva som enligt ärvdabalken skall beaktas vid arvskiftet läggs till boets tillgångar utan tidsbegränsning.

Tidigare betald gåvoskatt får dras av från arvsskatten.

De nya skalorna tillämpas i sådana fall då skattskyldigheten har inträtt den 1 januari 1996 eller senare. Enligt lagen om skatt på arv och gåva inträder skyldighet att betala arvsskatt vid arvlåtarens död. Skyldighet att betala gåvoskatt inträder så snart gåvotagaren fått gåvan i sin värjo. Om gåvotagaren under loppet av tre år före skattskyldighetens inträde av samma givare har erhållit en eller flera beskattningsbara gåvor, skall också de enligt 20 § 2 mom. lagen om skatt på arv och gåva beaktas när gåvoskatten bestäms. Om gåvotagaren under loppet av tre år av samma givare har erhållit flera gåvor vars värde understiger det beskattningsbara beloppet, skall skatt betalas för dem när deras sammanlagda värde uppgår till 20 000 mk. Enligt lagens ikraftträdelsestadgande skall gåvor som givits före den 1 januari 1994 inte beaktas vid sammanräkningen av gåvor. Vid sammanräkningen av gåvor som skall beaktas vid gåvobeskattningen skall från skatten avräknas den gåvoskatt som betalats för tidigare gåvor.

I samband med tidigare ändringar av skatteskalorna i lagen om skatt på arv och gåva har man förfarit så, att vid beskattningen har tillämpats de skalor som gällt när skattskyldigheten inträtt, och det faktum att skalan ändrats har inte beaktats då förskott på arv eller en gåva har lagts till boets tillgångar eller till en ny gåva. När skalorna lindrats har det att från arvsskatten eventuellt har dragits av gåvoskatt enligt en strängare skala kunnat gynna den skattskyldige.

En skärpning av skalan kan dock i kombination med progressionen i teorin leda till att arvsskatten blir oskäligt hög i förhållande till den erhållna arvsandelen i sådana fall, då ett arv som erhållits under den nya lagens giltighetstid är litet jämfört med ett tidigare erhållet förskott på arv eller en annan gåva. Sådana fall är sällsynta, trots att förskott på arv beaktas utan någon tidsgräns i arvsbeskattningen, eftersom ett förskott på arv endast sällan är mycket stort jämfört med det egentliga arvet. I gåvobrev nämns i allmänhet att det inte är fråga om förskott på arv. I praktiken anses gåvor inte utgöra förskott på arv i sådana fall då det finns endast en arvinge eller om gåvan har givits till alla arvingar, även om det inte finns något omnämmande i gåvobrevet. En gåva som redan givits och som ansetts utgöra förskott på arv kan ändras till en normal gåva genom en skriftlig viljeförklaring eller testamente.

Avsikten med förlängningen av den tid under vilken gåvor sammanräknas från två till tre år var att förhindra det förfarande som blivit allmänt i praktiken och som gick ut på att flera gåvor som inte kan sammanräknas ges efter varandra i uppenbart syfte att kringgå arvsskatten. Givandet av gåvor är i allmänhet väl planerat, och det att tiden för sammanräkning av gåvor ändras från två till tre år har också varit allmänt känt, vilket framgår av att antalet ansökningar om förhandsbesked gällande gåvobeskattningen har varit större än normalt. En situation där gåvoskatten skulle vara oskälig i förhållande till den erhållna gåvan kunde i teorin uppstå om en större gåva har givits 1994 eller 1995, och 1996 ges en gåva som understiger t.ex. 20 000 mk, som givaren antar att är skattefri. Dylika situationer torde inte vara allmänna, eftersom gåvor, i det fallet att gåvor har getts 1994 och 1995, inte ges 1996 om avsikten är att mottagaren helt skall undgå gåvoskatt.

Bland de skattskyldiga kan bl.a. på grund

av de exempel som behandlats i offentligheten råda osäkerhet beträffande hur tidigare förskott på arv och tidigare gåvor inverkar på arvs- och gåvoskatten. Enligt de gällande stadgandena kan den skattskyldige på ansökan med stöd av lagens 53 § partiellt eller fullständigt befrias från skatt, om skattens belopp är oskäligt. Det föreslås dock att lagens ikraftträdelsestadgande ändras så, att dels beaktandet av tidigare förskott på arv och tidigare gåvor i beskattningen, dels förändringen av skatteskalen inte medför sådan exceptionellt stor skatt som skulle ge anledning att ansöka om befrielse från skatt.

2. Föreslagna ändringar

2.1. Arvsbeskattningen

För att beloppet av arvsskatten inte skall bli oskäligt högt i sådana fall då vid verkställandet av arvsbeskattningen till boets tillgångar läggs en gåva som skall anses som förskott på arv eller någon annan gåva, som arvlåtaren har givit under de tre senaste åren före sin död, föreslås att den gåvoskatt som skall avdras från arvsskatten beräknas enligt de gällande skalorna. Arvs- och gåvoskatteskalorna har före den ändring som trädde i kraft den 1 januari 1996 ändrats genom lag som trädde i kraft den 1 maj 1979 och den 1 januari 1986 (318/79 och 876/85). Den tidigare betalda gåvoskatten kan också ha varit större än den skatt som skall betalas på gåvan enligt de gällande skalorna. Genom en lag som trädde i kraft vid ingången av 1996 höjdes den nedre gränsen för beskattningsbara arvsandelar och gåvor från 15 000 mk till 20 000 mk. Gåvoskatt skulle således före lagändringen betalas t.ex. på en gåva på 18 000 mk. I sådana fall avdras det tidigare betalda beloppet.

2.2. Gåvobeskattningen

Det föreslås att om gåvor som givits under tiden mellan den 1 januari 1994 och den tidpunkt då lagen trädde i kraft beaktas vid verkställandet av gåvobeskattningen, skall skillnaden mellan skalorna beaktas också i gåvobeskattningen. Från gåvoskatten avdras ett belopp som enligt de gällande skalorna skulle ha betalats för de tidigare gåvorna, om detta belopp är större än den tidigare betalda gåvoskatten.

3. Propositionens verkningar

Antalet fall där stadgandena blir tillämpliga är sannolikt inte stort. Den föreslagna ändringens verkningar på intäkterna av arvs- och gåvoskatten är således små.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst. Lagen skall tillämpas på sådana fall då skattskyldigheten har inträtt den 1 januari 1996 eller senare.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag**om ändring av ikraftträdelsestadgandet i en lag om ändring av lagen om skatt på arv och gåva**

I enlighet med riksdagens beslut fogas till ikraftträdelsestadgandet i lagen den 8 december 1995 om ändring av lagen om skatt på arv och gåva (1392/95) nya 4 och 5 mom. som följer:

Om det vid verkställandet av arvsbeskattning till boets tillgångar läggs en sådan gåva enligt 16 § 1 mom. som givits före år 1996, skall det belopp som skall avdras från arvs-skatten beräknas enligt skatteskalorna i 14 § i denna lag, om det överstiger beloppet av den tidigare betalda gåvoskatten.

Om det vid fastställandet av gåvoskatten för en gåva som erhållits år 1996 eller därefter också skall beaktas en gåva som år 1994 eller 1995 erhållits från samma givare,

skall det belopp som skall avdras från den gåvoskatt som fastställs för gåvornas sammanlagda belopp beräknas enligt skatteskalorna i 14 § i denna lag, om det överstiger beloppet av den tidigare betalda gåvoskatten.

Denna lag träder i kraft den 1996.
Lagen tillämpas på sådana fall då skattskyldigheten har inträtt den 1 januari 1996 eller därefter.

Helsingfors den 4 april 1996

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Finansminister *Sauli Niinistö*

